

መኸተ ንቐጸሊ ህላው -ሃገር !
እዋናዊ ብድሆ ንኤርትራውያንን
ኢትዮጵያውያንን

ተስፋጽዮን መድሃኔ (ፕሮፌሰር)

ብረመን ዩኒቨርሲቲ፣ ጃርመን

ብረመን፡

ሰኔ (ጁን) 2022

መብርሂ

እዚ ጽሑፍ'ዚ ኣብ'ቲ ካብ 11 ክሳብ 12 ሰኔ 2022 ብተክኖሎጂ መራኽቢ ብዜሃን (ዙም) ሰልፊ ሕዳሰ ኤርትራ ንፍትሒ ዘካየዱዎ መደብ ዝቐረበ ርእይቶ ኢዩ። ዕላምኡ ከኣ እቲ ብዛዕባ ኩነታት ኤርትራን ኢትዮጵያን ካልኣት ሃገራት ቀርኒ ኣፍሪቃን ኣብ ማሕበረ-ሰባትና ዝካየድ ዘሎ መጐተን ምይይጥን (ዳያሎግ) ንክህብትም ብመጠኑ ኣስተዋጽኦ ምግባር ኢዩ።

ትሕዝቶ እዚ ጽሑፍ'ዚ ኣነ ከም ውልቀ-ሰብ ዝፈነኹዎ ርእይቶ ኢዩ። ዝደፋፈኦ ወይ ዘዋፈሮ ምንቅስቓስ ይኹን ውድብ ሓደ'ኳ የልቦን። ንትሕዝቶኡ ከኣ ንዝርግሐኡ ብዝምልከት እቲ ሓላፍነት ብሙሉኡ ናተይ ጥራይ መ'ኳኑ እሕብር ኣለኹ።

ተስፋጽዮን መድሃኔ

ብረመን፣ ሰኔ 14፣ 2022

መኸተ ንቐጻሊ ህላው-ሃገር!

እዋናዊ ብድሆ ንኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን

ተስፋጽዮን መድሃኔ (ፕሮፌሰር)
ብረመን ዩኒቨርሲቲ፣ ጀርመን

ኣብ ዝሓለፈ እዋናት መልእኽቲ ከስምዕ ከለኹ ብዙሕ ጊዜ ኩነታት ሃገርና ዘስደምምዮ እናበልኩ ብምምራር'የ ዝጅምር ነይረ። ናይ ሕጂ ኩነታትና ግን ዘስደምምዮ ኢልካ ጥራይ ዝሕለፍ ኣይከውንን፤ ኣዚዩ ሓደገኛ ኣንፈት ዘለዎ ኢዩ። እዚ ዝኸነሉ ሓደ ምኽንያት ከኣ ኩነታት ኢትዮጵያ ንግና ብዝትንክፍ መልክዕ እናበኣሰ ይመጽእ ምህላወ'ዩ።

ናይ ሎሚ መልእኽቲይ “መኸተ ንቐጻሊ ህላው ሃገር!! እዋናዊ ብድሆ ንኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን” ብዝብል ኣርእስቲ ከይኑ፤ ኣብ ዝምድና ኢትዮጵያን ኤርትራን ዘተኩረ'ዩ። ነዚ ዝምድና'ዚ ትርጉም ብዘለዎ ቅጥዒ ንምምርማር ኢትዮጵያ ኣትያቶ ዘላ ሓዲሽ ኩነታትን ኣብ ኣሰላልፋ ዓለማዊ ሓይልታት ዝኸሰት ዘሎ ለውጥታትን ኣብ ግምት ምእታው ኣገዳሲ ኢዩ።

1.

ኣብ ፖለቲካ ኢትዮጵያ ሓዲሽ ኩነታት ዓጋቲ ብዘይብሉ ናህሪ ክመጽእ ዝጀመረ ማእከላይ ሽማግሌ ኢህአዲግ ኣኼባ ገይሩ እቲ ን27 ዓመታት ኣብ ስልጣን ዝነበረ ህወሓት ብሕጋዊ መስርሕ ምርጫ ካብ ስልጣን ወሪዱ፤ ዶክተር ዐቢይ ኣሕመድ ብዝመርሖ መንግስቲ ምስ ተተክኦ እዩ። ወያኔ ነቲ ውጽኢት ምርጫ ብጸጋን ውሕሉልነትን ኣብ ክንዲ ዝቐበሉ ገለ ምስምሳት እናሃቡ ዕጥይጥይ ኣብዝሉ። ከይዶም -ከይዶም ከኣ ናቶም ሉዓላዊ መንግስቲ ንኸምስርቱ ኣብ ትግራይ ተዓቕቦም ዘድሊ ምድላዎት ኣብ ምግባር ተዋፈሩ። ኣብ መወዳእታኡ እነሆ ናይ ምፍላይ መልክዕ ዝሓዘ ምንቅስቃስ ከኑ።

ብደረጃ ዓለም ለውጥታት ይርከብ ኣሎ። እቲ ዝዓበየ ሓዲሽ ነገር ንቦታን ግደን ኣመሪካ ዝርኢ ኢዩ። ካብ ምወዳእ ዝሒል ኩናት (1990) ጀሚራ ኣመሪካ እታ ውልቃዊት ልዕለ-ሓያል ከይና ነበረት፤ ካብ ቅድሚ ቁሩብ ዓመታት ጀሚራ ግን ነዚ መሪሕ ቦታ'ዚ ሒዞ ክትቅጽል ኣይከኣለትን። ቻይና ብኸሉ መዳያት ንኣመሪካ በድማዕነት ትወዳደራ ኣላ፤ ከምዝመስሎ ዘሎ ኣብ ብዙሕ መዳያት ነዊሕ ኣብዘይከኑ እዋን ቻይና ቀዳማይ ቦታ ክትሕዝ'ያ።

እዚ ኩነታት'ዚ መግለጺ ናይቲ ሕጂ ሓዲሽ ዝሒል ኩናት ተባሂሉ ዝፍለጥ ምፍጣጥ ኢዩ። ኣብ'ዚ ምፍጣጥ'ዚ እቲ ኣሰላልፋ ብኣመሪካ ዝምራሕ ምዕራባዊ ደንብ ብሓደ ወገን፤ ቻይናን ሩሲያን ካልኦትን ዘለዎኦ ኸኣ በቲ ካልእ ሸነኽ ኢዩ። ናይ ኣመሪካ ቀንዲ ዒላማ ቻይና'ያ፤ ደድሕሪኦ ኸኣ ሩሲያ ኢዩ። ኣመሪካ ኣብ'ዚ ኩናት'ዚ ንኸትዕወት ንዘይማዕበላ ሃገራት ከም መጋበርያ ክትጥቀመለን

ትህቅንያ። ኣብ ከባቢና እውን ከምዚ ዓይነት መጋበርያ ኩይኖም ከገልግሉ ድሉዋት ዝኹኑ ምንቅስቃሳት ኣይተሳእኑን ዝብሉ ተዓዛቦ ኣለዉ።

ኣብ ናይ ሎሚ መልእኽቲ ኣትኩሮይ ናብ ዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን እንተኹነ እኳ ንኹነታት ትግራይ ክትንክፎ'የ፤ ምክንያቱ ንዝምድና እዘን ክልተ ሃገራት ዘቃውስ ጐኒ ስለዘለዎ።

በዚ ሎሚ ኣብ ከባቢ ውግእ ሰሜን ኢትዮጵያ ዝኸሰት ዘሎ ተረኽቦታት ዘሰንብድን ዘደንጹውን ሸነኻት ኣለዎ። ብዝሒ ናይ ዝሞቱ ዘለዉ ሰባት ኣብ ታሪኽ ዞባና ተሰሚዑ ዘይፈልጥዮ፤ ካብ 350፣000 ክሳብ 900፣00 ሺሕ ኪምዝሞቱ ሰሚዔ ኣለኹ፤ ክንደይ ዝኣኸሉ ቆሲሎም ኣካለ-ስንኩሳን ኩይኖም ከምዘለዉ ዝፈለጦ የብለይን (ግን ሰለስተ ዕጽፊ ናይ ዝሞቱ እዩ ዝኸውን)። ብህይወቶም ዝተቐበሩ፤ ብህይወቶም ብሓዊ ዝተቐጸሉ፤ ብደናጉላ ርእሶም ዝተጨፍጨፉ፤ ዝተዓመጸ ደቀንስትዮ - ኣረገውቲ ከይተረፉ። እዚታት ንምግላጹ ዘሸግር ኢዩ።

እቲ በዚ እዋንዚ ኣዚዩ ዘተሓሳስብ ነገር ግን ንክልቲኤን ሃገራት ኣጋጢሙዎን ዘሎ ናይ ምብትታን ሓደጋ ኢዩ፤ ኣብ ዝሓለፈ ዓመታት እውን እዚ ሓደጋዚ ነይሩ ኢዩ፤ ብፍላይ ንኢትዮጵያ ብዝርከኒ። ሕጂ ግን እቲ ሓደጋ በጭቡጥ ክረጋገጽ ዝደናደነሉ ግዜ ኢዩ፤ ኩነታት እንተዘይተሓረመ ምናልባት ይበጽሕ ይኸውን። ሃሃዢም ዝፈትዉ ኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን እዚ ናይ ምብትታን ሓደጋ ንክይበጽሕ እናተሓባበሩ ዝከኣሎም ክገበሩ ኣለዎም።

ነዚ ቅዱስ ዕላማዊ ብዓወት ንምስላጥ ንገለ ካብ'ቲ ኣብ ዝሓለፈ መድረኻት ኣብ ልዕሌና ዝተፈጸመ ምትላላትን ንሕና ዘርእናዮ ድኽመታትን ምዝካር ኣድላዩ ኢዩ። ሓደ ካብ'ቲ ኣብ ጉዳይ ኤርትራ ዝተፈጸመ ምትላል ንትርጉም ናይ ገለ ኣገደስቲ ጽንሰ-ሓሳባት ወይ ኣምራት ጠምዚዝካ ንግጉይን ኣብ መወዳእታኡ ጐዳኢ ዝኹነ ዕላማ ከምዘገልግሉ ምግባር ነይሩ። ሕጂውን፡ እንደገና ከይንዕሾ፡ ትርጉሙን ኣደልዲልና ክንፈልጠን ዘሎና ኣምራት ኣለዎ፤ ንሳተን ከኣ ፈደረሽን፤ ኮንፈደረሽን፤ ረፈረንደምን ፕለቢሳይትን ኢየን።

2.

ንእንታይነትን ፍልልያትን ፈደረሽንን ኮንፈደረሽንን ቅድሚ ሎሚ ተዛራብናሉ ኢና፤ ፈደረሽን ብሓጺሩ ብናይ ሓባር ምሕደራን ናይ ግሊ ምሕደራን ዝቐመ ስርዓት ኢዩ። እዚ ማለት ከምዚ ኣብ ጀርመን ዘሎናዮ ክልተ ወይ ካብ ክልተ ዝበዝሓ ዞባታት ነፍተን መንግስቲ ሃልዩዎን ንኹለን ዝውክል ናይ ሓባር መንግስቲ ኣቐሓመን ከም ሓደ ሃገር ዝነበራሉ ስርዓት ኢዩ። እቲ ዘቐመኡ መንግስቲ ኢዩ ፈደራላዊ መንግስቲ ዝበሃል፤ ንሉዓላውነት ናይ'ቲ ሃገር ብዓለም-ለኻዊ ደረጃ ዝውክሎን ዝትግብሮን ከኣ ንሱ ኢዩ። እተን ዞባታት ብዓለምለኻዊ ደረጃ ሉዓላውነት የብለንን። ኣብ ፈደረሽን ስቕ ኣልካ ካብ'ቲ ሕቡር ሃገር ምፍላይ ዝበሃል የልቦን። ኮንፈደረሽን ግን ናይ ሉዓላዊ ሃገራት ሕብረት ኢዩ። ክልተ ወይ ዝያዳ ሃገራት ሙሉእ ነጻነተንን ሉዓላውነተንን ሒዘን ብዝተወሰነ ወይ ብኹሉ መዳያት ንክተሓባበሩ ዝገብርኦ ስምረት ወይ ማሕበር ኢዩ። ጽቡቕ ኣብነት ሕብረት ኣውሮጳ ኢዩ። እተን ሃገራት ኣብ ኮንፈደረሽን

ብምእታወን ካብ ነጻነተንን ሉዓላውነተንን ዝጐድለን ነገር የልቦን። ኣብ ዝኸውነ ግዜ ከኣ ካብ'ቲ ኮንፈደራሽን ክወጽኣ ይኸእላ ኢያን።

ትርጉማት ረፈረንደምን ፕለቢሳይትን ቅድሚ ሎሚ ኣይመርመርናየንን። እዘን ክልተ ኣምራት ኣገዳሲ ፍልልያት ኣለዉን። ረፈረንደም ኣብ ሙሉእ ናይ ዲሞክራሲ ሃዋህው ዝካየድ፤ ህዝቢ ኣብ ዝኸውነ ጉዳይ ሓሳቡን ድልየቱን ዝገልጸሉ፤ ዝተፈላለያ ፖለቲካዊ ሰልፍታትን ምንቅስቃሳትን ንመርገጻተን ብሙሉእ ነጻነት ዘዋፍራሉ መስርሕ ኢዩ። ፕለቢሳይት ግን ዲሞክራሲ ይሃሉ ኣይሃሉ እቲ ህዝቢ ንዝተወሰነ ጉዳይ - ብዙሕ ጊዜ ንቐልጻለም ወይ (ተጽዕኖ ብዝጥዕም ቃና) - ንሓደ እማመ ዝድግፎ ወይ ዘይድግፎ ሙኝኑ ክሕተት ከሎ ኢዩ። እቲ መስርሕ መብዛሕትኡ ጊዜ ዲሞክራሲ-ኣልቦ ኢዩ። መለኸቲ ስርዓታት እውን ፖሊሲታቶም ተቐባልነት መታን ክረክብ ንኸምስሉ ይጥቀሙሉ ኢዮም።

ኣብ ኤርትራ ብ1993 ረፈረንደም ዝተባህለ መስርሕ ተኻዪዱ፤ ህወሓት ከኣ ሕጂ ብዛዕባ ሕቶ ትግራይ ረፈረንደም ከነካይድ ኢና ይብሉ ኣለዉ። ኣብ ኤርትራ ብ1993 ዝተኻየደ መስርሕ ረፈረንደም ኣይነበረን፤ ምክንያቱ ዲሞክራሲያዊ ስለዘይነበረ፤ እዚ ናይ ወያኔ እውን ከምኡ ዲሞክራሲ-ኣልባ ብሙኝኑ ረፈረንደም ኣይከውነን። ክልቲኡ ፕለቢሳይት ኢዩ። ብ1993 መንግስቲ ኢህአዲግ -ማለት ወያኔ- ኣብ ኤርትራ ብቐዕ ረፈረንደም መታን ክካየድ ቅድመ-ዝኣገረ ዲሞክራሲ ክተኣታቶ ኣለዎ ኢሉ ኣትሪፍ ክረግጽ ነይሩዎ፤ ንናቱ ጥቅሚ ክብል ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ውልቃዊ ቁጽጽር መንግስቲ ኢሳያስ ንክትፍለ ተሓባቢሩ፤ ኤርትራ ዲሞክራሲያዊ ብዝኸውነ መስርሕ ክትፍለ ትኸኣል ነይራ።

ሰራውር ፖለቲካዊ ጸገማት ኤርትራን ኢትዮጵያን ምስቲ ኣብ ኣነዳድፋ ሕገ-መንግስታት ዝነበረ ተንኮላት ዝተተሓሓዘ ኢዩ። እቲ ብ1952 ዝጸደቐ ኣብ ውሳኔ ሕቡራት መንግስታት ዝተመሰረተ ሕገ-መንግስቲ ኤርትራ ነቲ ዝምድና ክልቲኣን ሃገራት ፈደረሽን ኢሉ ገሊጽዎ። እዚ ግን ሓሶት'ዩ ነይሩ፤ ኤርትራ “ውስጡ-ነጻ ሃገር” (autonomous unit) ከይና ናይ ውሽጣዊ ምምሕዳር ስልጣን ጥራይ'ዩ ነይሩዎ። ኣብ ፈደረሽን እንተወሓደ 3 መንግስታት ይህለዎ - ማለት ናይተን ዞባታት መንግስታትን እቲ ንሳተን ዘቐመኡ ፈደራላዊ መንግስትን፤ ኣባና ፈደራላዊ መንግስቲ ኣይነበረን፤ መንግስቲ ኢትዮጵያ ኢዩ ፈደራል መንግስቲ ዝተባህለ። መንግስቲ ሃጺይ ሃይለ-ስላሴ ፈደራል መንግስቲ ኢዩ ኢሉ ኣብ ጉዳይ ኤርትራ ኣትዩ ድላዩ እናገበረ ኣብ መወዳእታኡ ንመሰል ውሽጣዊ ምሕደራ ጓዕጺጽ ንሃገርና ተራ -“ጠቅላይ ግዛት” ወይ ዞባ ገበራ። ሳዕቤኑ ኸኣ እቲ ንፈልጦ ናይ 30 ዓመታት ውግእ ነይሩ።

3.

ውሽጣዊ ፖለቲካዊ ሽግራት ኢትዮጵያ ምስቲ ሕገ-መንግስትን ሕቶ ብሄራትን ዝተተሓሓዘዩ። እቲ ሕገ-መንግስትን እቲ ስርዓትን ፈደራላዊ ዝብል ሽም ተዋሂቡዎ፤ እዚ ኣገላልጻዊ ግን ሓሶት'ዩ ነይሩ። እቲ ስርዓት ኮንፈደራላዊ'ዩ ወይ ኮንፈደራላዊ ናብ ሙኝን ዝዛዘዩ፤ ከመይ? 1. ሉዓላውነት ኢትዮጵያ ናይቲ ህዝቢ ከም ሓደ ኣካል ከይከውነ ናይተን ብሄራት ወይ ክልላት'ዩ። 2. ብመሰረት ዓንቀጽ 39 ክልላት ወይ ብሄራት ክፍለያ ይኸእላ'የን። ኣብ ፈደረሽን ምፍላይ ዝበሃል የልቦን። 3. ክልላት ባዕላተን ዝቆጸጸርኦ ሰራዊት ኣለዉን። ኣብ

ፈደረሽን እቲ ዐጡቕ ሰራዊት ሓደ'ዩ፤ በቲ ማእከላይ ወይ ፈደራላዊ መንግስቲ ከአ'ዩ ዝእዘዝ። እዚታት ኩሉ ነቲ ስርዓት ካብ ፈደራላዊ ብዝያዳ ኮንፈደራላዊ ይገብሮ።

ወያኔ ነቲ ሕገ-መንግስትን ስርዓትን ኮንፈደራላዊ ዝገበሩሉ ምኽንያት ነታ ናይ ምፍላይ መሰል ከም መፈራርሒት እናተጠቐሙ ኣብ ኢትዮጵያ ብተግባር ንበይኖም ክገዝኡ፡ ነዚ ምግባር ምስዘይክእሉ ኸኣ ንኸፍለዩ መታን ክጥዕሞም'ዩ። ፈደረሽን ዝብል አጸዋውዓ መሸፈኒ'ዩ ነይሩ፤ ተራእዩ ኸኣ፡ ወያኔ ኣብ ውድድር ምስተሳዕሩ ክፍለዩ ፈቲኖም እነሆ እዚ ንርእዮ ዘሎና ውግእ ስዒቡ።

ኣብ ታሪኽ ኤርትራን ኢትዮጵያን ሓደ ብዙሕ ዘይፍለጥ ግን አገዳሲ ዝኾነ ምዕራፍ አሎ። መንግስቲ ሃጺይ ሃይለስላሴ ነቲ ፈደረሽን ዝተባህለ ከፍርስ ክደናደን ከሎ ገለ ሰብ-ስልጣናት ኢትዮጵያ ብድፍረት ተቃዊሞም ኢዮም፤ ብኣንጻሩ ካብ ኣባላት ባይቶን ካልኣት ሰብ-ስልጣንን ኤርትራ ግን ብቃልዕ ዝተቃወመ ሓደ'ኳ ኣይነበረን። በቲ ሓደ ሸነኽ ከኣ ጣልያን ንኢትዮጵያ ወሪሩ ግዝኣቱ (ማለት ኮሎኒ ክገብራ) ክፍትን ከሎ ኤርትራውያን ንነጻነትን ለኣላውነትን ኢትዮጵያ ብብዝሒ ተሰዊኦም ኢዮም።

ካብዚ ኹሉ ንመሃሮ ሓደ አገዳሲ ነጥቢ ኣሎ፤ ኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን ተሓጋጊዞም ጥራይ ኢዮም ነጻነቶምን ለዓላውነቶምን ከዕቁቡ ዝኸእሉ። ብሕልፊ በዚ ሎሚ ምትሕብባሮምን ምትሕግጋዞምን ኣማራጺ ዘይብሉ ሚላ ኢዩ። አዋንና እዋን ግሎባላይዝሽን ኢዩ፤ ዝኹነት ሃገር ምስ ካልኣት ተዛሚዳን ተሓጋጊዛን ጥራይ ኢያ ዘድልያ አማሊኣ ህዝባ ተመሓድር። ኤርትራን ኢትዮጵያን ጎረቤታትንን ብጂኦግራፍያዊ ኣቀማምጣኣን ጥራይ ከይከኑ በቲ ዘለወን ባህርያዊ ጸጋታት እውን ህይወታዊ ትርጉም ብዘለዎ መልክዕን መጠንን ክዛመዳን ክተሓባበሩን ይኸእላ ኢያን፤ ይግብኣን ከኣ።

ምስዚኣ ብዝተሓሓዘ ሐንቲ ንሕቶ ሃይማኖትን ቁጽሪ ህዝብን እትምልከት ምስ ሕቶ ዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን ከኣ ትተኣሳሰር አዝያ አገዳሲት ነጥቢ ኣላ። ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ብቐንዱ አስላማይን ክስታናይን ኢዩ። ብቐጽሪ ኸኣ ተመጣጣኒ ኢዩ። ከምዚ ሙጂኡ ዕድለኛታት ኢና፤ ሓዲኦም ንኸዕብልል ተኸእሎ ዳርጋ የልቦን። ኣብ ኢትዮጵያ እውን ዳርጋ ከምኡ ኢዩ።

ኣሃዛዊ ተመጣጣንነት ሃይማኖታዊ ማሕበረ-ሰባትና ንሃገራዊ ሓድነትና ኣዚዩ ሓጋዚ ኢዩ። ነዛ ተመጣጣኒነት ብዝኸኑ መልክዕ ምዝራግ ንሓድነት ኤርትራ ፈርፊርካ ካብ ሱሩ ምድኻም ኢዩ። ዕላማኡ ኸኣ ንኤርትራ ምብትታን ጥራይ ኢዩ ክኸውን ዝኸእል። እዚ ተመጣጣንነት ምስ ዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን እውን ዝቃደ ኢዩ። ብዝምድና ክልቲኣን ሃገራት ብኣሃዝ ክንዕብለል ኢና ኢሉ ዝሰግእ ሃይማኖታዊ ማሕበረ-ኮም ኣብ ኤርትራ ይኹን ኣብ ኢትዮጵያ የልቦን ወይ ክህሉ ኣይግባእን።

ጉዳይ ዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን ቅድሚ ሎሚ እውን ተዛሪብናሉ ኔርና ኢና፤ አብዛ እዋንዚኣ ግን ፍልይ ካብ ዝበለ ማእዘን ኢና ክንጥምቶ። እዚ ዝኹነሉ ምኽንያት፤ ኣቐዲሙ ከምዝተገልጸ፡ ንኸልቲኣን ሃገራት ናይ ምብትታን ሓደጋ ኣንጻላሊዩወን ስለዘሎ ኢዩ። ቀንዲ ምንጪ ናይዚ ሓደጋዚ

እቲ ወያኔ ሒዞም ዝነበሩ ዘለዉ ኣዕናዊ መደብ ኢዩ። እቲ ናይ ሕጂ መደቦም ነታ ትግራይ ትበሃል ክልል፡ ገለ ሸነኻት ሰሜን ኢትዮጵያን ናይ ኤርትራ ከበሳን ዓሰብ ዝሓወሰ ደንደስን ማያትን ቀይሕ ባሕሪ ትድምረላ። ሓዳስ ገምገማዊት (maritime) ረፓብሊክ ትግራይ ትምስርት ዝብል’ዩ። ብሓጺሩ እዚ እቲ ትግራይ-ትግርኛ ዝበሃል ውጥን’ዩ። ዕላማ ናይ’ቲ ወያኔ ዘዳልዉዎ ዘለዉ ፕለቢሳይት ህዝቢ ትግራይ ነዚ ሓዲሽ ረፓብሊክ ኢና ንደሊ ኢሉ ኣድሚጽ’ዩ ዝብል መናፍሕ ንምቅላሕ’ዩ።

ገለ ንወያኔ ዝድግፉ ኤርትራውያን ብየዋህነትስ ይኹን ብጉርሒ መደብ ትግራይ-ትግርኛ ተሪፋ’ዩ እናበሉ የውርዮ’ዮም። እቲ ሓቂ ግን ብእንጻሩ’ዩ፡ ትማል መዓልቲ እኳ ደኣ ኣብ ማሕበራዊ መራሽቢ-ብዙሃን ዝሰማዕኩዎ ዘስደምም ወረ’ሎ። እቲ ወረ ሓደ ጽንዓታዊ ጽሑፍ ሰራዊት ኤርትራ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዘርኢ ምጽናት (ጀኖሳይድ) ፈጸሙ’ዩ እሞ ከም ካሕሳ ዓሰብ ንትግራይ ክትወሃብ ኣለዎ ክብል ኣመልኪቱ ዝብል’ዩ። እዚኣ እታ ወደብ ዘላታ ገምገማዊት ረፓብሊክ ትግራይ ምምስራት ትብል ሕልሚ ተገዲፋ ዘይከውነትስ ገና ትጉህር ከምዘላ’ዩ ተመልክት።

እዚ ናይ ትግራይ ረፓብሊክ ውጥን ንኤርትራን ኢትዮጵያን ዝበታትነን’ዩ። ትግራይ ክትፍለ ከላ ጥራይ’ኳ ኢትዮጵያ ተበታቲና ማለት’ዩ። ንኤርትራ ብዝርኢ ከኣ ትግራይ ምስቲ ከበሳዊ ህዝቢ ክትድመር ከላ መብሃሕትኡ ህዝብ’ቲ ሓዲሽ ረፓብሊክ ክርስትያን ይኸውን እሞ እቲ ኣስላማይ ክዕብለል ስለዘይደሊ ናይ ግድን ይፍለ፤ ኤርትራ ትበሃል ሃገር ትጠፍእ። እምበኣርከስ ሃሃዢም ዝፈትዉ ኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን ነዚ ንኸልቲኣን ሃገራት ክበታትን ዝህንደድ ዘሎ ኣጀንዳ ወያኔ ተሓባቢሮም ክቃለስዎ ኣለዎም። ኣብዚኣ ከስምረላ ዝደሊ ሓንቲ ነጥቢ ኣላ፤ ንኢትዮጵያ ዘፍርስ ምንቅስቃስ ከይዱ ኸይዱ ንኤርትራውን ዝበታትና’ዩ። ከምኡ’ውን ንኤርትራ ዝበታትን ምንቅስቃስ ከይዱ-ኸይዱ ንኢትዮጵያውን ዝፈናጭላ’ዩ። ስለዚ ኤርትራውያን ንጥቕምም ክብሉ ንሓድነትን ሉዓላውነትን ኢትዮጵያ ክከላኸሉሉ ኣለዎም። ከምኡ እውን ኢትዮጵያውያን ንጥቕምም ክብሉ ንሓድነትን ሉዓላውነትን ኤርትራ ደው ክብሉሉ ኣለዎም።

4.

ነዚ ናይ ወያኔ ኣጀንዳ ንኸንስዕሮ እንታይ ምግባር የድልየና? ብሓፈሻኡ ንዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን ብዝምልከት ኣብ ናይ ሕጂ ኩነታት እንታይ ፍታሕ ምንዳይ ይከኣል?

* ከምቲ ኣቐዲሙ ዝተገልጸ ዘሎናዮ ጊዜ እዋን ግሎባላይዘስን ኢዩ፤ ፈቲና ኣይፈቲና ምስ ካልኦት ሃገራት ተዛሚድና ኢና እንነብር። ብተወሳኺ ብእዋን ግሎባላይዘሽን ዓለም ናይ ውድድር ዓውዲ-መድረሽ ኢያ። ኣብ ውድድር ከይንሓምቕ ዱልዱላት ክንከውን ኣሎና፤ ዱልዱላት ንኸንከውን ከኣ ዓቕምታትና ናይ ግድን ከነሕብር ኣሎና። ስለዚ ኤርትራን ኢትዮጵያን ኣዕሚቂን ክተሓባበሩ ኣለዉን፤ ይኸእላ ኸኣ ኢየን።

* ኣቐዲመ ከምዝጠቐስኩዎ ሕጂ ሓዲሽ ዝሓል ኩናት ተኸሲቱ ኣሎ። ብኣሜሪካ ዝምራሕ ምዕራባዊ ዓለም ናይ ቻይና ህላዌን ተጽዕኖን ኣብ ኣፍሪቃ

ንኸይዓቢ ምግባር እቲ ቀንዲ ስትራቴጂኡ ኢዩ። ንሃገራት አፍሪቃ ብሐዲሽ መልክዕ ግዝአተን ንምግባር ዝህንጠያ አመሪካ ዝመራሒተን ምዕራባውያን መንግስታት አለዋ። ግዙአት በዓል አመሪካ ካብ ሙኳን ንምድሓን ኤርትራን ኢትዮጵያን ጥራይ ከይከሙና አፍሪቃ - እኳ ደኣ ደቡባዊት ዓለም ብምልእታ - ክትትሓባበር አለዋ።

* እምበኣርከስ ንኤርትራን ኢትዮጵያን ብዝርኢ እቲ ሕቶ ዝምድና ይሃሉ'ዶ አይሃሉ ከይከሙስ እንታይ ዓይነት ዝምድና፣ እንታይ ዝደረጃታቱ ዝምድና ዝብል'ዩ።

እቲ ዝምድና በብእዋኑ ዝሕደስ ኮንፈደረሽን ክኸውን ከምዘለዎ ቅድሚ ሎሚ ገሊጾዮ ኢዩ። ኮንፈደረሽን ንዝብል መርገጽ -ካብ 1993 ጀሚረ-ንነዊሕ ዓመታት ሒዞዮ ክጓዓዝ ጸኒሐ'ዩ። ትሕዝቶ መርገጺ ከምቀደሙ'ዩ ዘሎ፤ እንተኾነ ግን ሕጂ ንእሽቶ ለውጢ ገይረ አለኹ። አብ ዝሓለፈ ጊዜያት ቅድሚ ብኮንፈደረሽን ምዝማድና አብ ክልቲአን ሃገራት ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ክተኣታቶ አለዎ እብል ነይረ። ሕጂ ግን እቲ ኩነታት ተለዊጦ'ዩ፤ ክልቲአን ሃገራት አብ ብርቱዕ ሓደጋ አለዋ፤ አጋጢሙና ዘሎ ሕቶ ኤርትራ ከም ሃገር መጠን ትሃሉ'ዶ አይትሃሉ ዝብል'ዩ። ንኢትዮጵያውያን እውን እዚ ሕቶ'ዚዩ አጋጢምዎዎ ዘሎ። ኩነታትና እምበኣር ኮንፈደረሽን ዝመልክዑ ነጻነትን ሉዓላውነትን ክልቲኡን ሃገራት ዘኸብርን ዝሕሉን ጽዑቕ ዝምድናን ምትሕብባርን ይሓትት አሎ። ብኻልእ አዘራርባ በቲ ኩነታትና ዝጠልቦ ዘሎ ትሑት ዝደረጃኡ ኮንፈደረሽን ሰሚረን እንተዘይከሙይኑ ኤርትራን ኢትዮጵያን ከም ሃገራት ቀጻሊ ህላወአን ከውሕሳ አይክእላን ኢያን። እቲ ናይ ምብትታን ሓደጋ ምስተአልየ ትሕዝቶ ናይቲ ኮንፈደራላዊ ዝምድና ክልወጥ ይከአል።

መራሕቲ ወያኔ ኤርትራን ኢትዮጵያን ኮንፈደራላዊ ይኹን ካልእ ከምኡ ዝአመሰለ ሃናጺ ዝምድና ክህልወን አይደልዩን ኢዮም። ሃረርታኦም ክልቲኡን ሃገራት አብ ቅልውላው ተሸሚመን ክበታተና ሙኳኑ ብዙሓት ኤርትራውያን ነቐሐሙሉ ዘለዉ ሓቂ'ዩ። ነዚ ሓቅ'ዚ ወያኔ ባዕላቶም ብንጽር ገሊጾሞ ኢዮም። ንኣብነት ቅድሚ 3 ዓመት አቢሉ አብ ዝተዳለወ “ሕቶ ትግራይ አብ 21 ክ/ዘመን፤ መሰል ምድናን ተፈጥሮአዊት፤ ሕጋዊትን ዘልዓለማዊትን ሃገረ ትግራይ” ዘርእስቱ ሰነድ ነቲ አብ ኢትዮጵያ ዝለዓዓል ዝነበረ ናይ ደቂ ኦሮሞን ካልኣትን ምንቅስቃሳት አብ ግምት ብምእታው ከም'ዚ ዝስዕብ ይብሉ።

“ንምስረታ ሃገረ ትግራይ ዝጥዕሙን ጽዒርና ናብ ረብሓና ክንልውጦም ንኸእል ዕድላት ይፍጠሩ ከምዘለዉን፤ ክንፈጥር ከምንኸእልን ምጭባጥ ይድሊ።

“አብ'ዚ ቀዳማይ ዕድል ተባሂሉ ክጥቀስ ዝኸእል፤ ኢትዮጵያ ናብ ሓደገኛን ግን ድማ ንዓና ዝጠቅም ናይ ምፍራስ መገዲ ተምርሕ ምህላዎ እዩ።” (22)”

እዚ ከቢድ ዘረባ ኢዩ። ምፍራስ ኢትዮጵያ የርብሓና'ዩ ይብሉ'ለዉ ወያኔ። እቲ ነገር ብሩህ'ዩ፤ መራሕቲ ወያኔ ኢትዮጵያ ክትፈናጨል'ዮም ዝደልዩ፤ ንኡኡ ከኣ ኢዮም ዝቃለሱ ዘለዉ።

ንኤርትራ ብዝርከኒ ነቲ አቐዲመ ዝገለጽኩዎ መደቦም ቁሩብ ሽፍንፍን ብዝበለ ቋንቋ ገሊጸሞ አለዉ። አብዛ ናይ ሕቶ ትግራይ ሰነድም፤ ህግዲፍ አብ አሰላልፋ ሓይልታት ማእከላይ ምስራቕ ንዘለዎ ቦታ አብ ጸብጻብ ብምእታው፤ “ምድኻመ” ዝከአል ሙኝኑ ድሕሪ ምድምዳም መራሕቲ ወያኔ ከምዚ ዝስዕብ ይብሉ።

“ምስ ብሄርተኛ ተጋሩ ኤርትራ ዝህልወና ዝምድና መሰረት ጌርና እንተሰራሕና (ህግዲፍ) አብ ልዕሌና ዘብጽሖ ሐደጋ ዝቐንሰዮ። ... ህግዲፍ ... ዘይሩ-ዘይሩ ካብ ምፍራስ ዘይድሕን ሓይሊ እዩ። ድሕሪ ህግዲፍ ዘሎ ኤርትራ ብናትና ረብሓ ቃኒና እንተአማእዚናዮ ከአ ዝበለጸ ውጽኢት አለዎ። እንተኸይድልና ትግራዊ ብሄርተኛ ኤርትራዊ አብ ኤርትራ ንህግዲፍ ተኪኡ ስልጣን ክሕዝ ክንድዝክአል ዋጋ ክንከፍለሉ ዝጠልብ ዋኒን እዩ። እዚ እንተሰሊጡ ምስ ተጋሩ ኤርትራ ብዛዕባ ቀጻሊ ዕድልና ናይ ሓባር ዕላማ ንምስርተሉ ኣጋጣሚ ዝፈጥር እዩ። አብዚ እንተዘይሰሊጡና ግን ልእላውነት ኤርትራ ኣኸቢርና ምሳና ክሰርሕ ዝኸእል ደሞክራሲያዊ መንግስቲ ክፍጠር ዝከአለና ክንገብር አሎና”።
(23)

እዛ ኣዘራርባ መራሕቲ ወያኔ ብፍላይ እታ “ድሕሪ ህግዲፍ ዘሎ ኤርትራ ብናትና ረብሓ ቃኒና እንተ አማእዚናዮ” ትብል ሓረግ ብሓቂ ትድንጽው ኢያ። ዓሚቕ ንዕቀት አብ ልዕሊ ኤርትራውያን ተንጸባርቑ።

ወያኔ ብዛዕባ ኤርትራ ንዘለዎም መደብ ዝትግብርዎ ብግደ ናይ ገለ ተአማኒ ኤርትራዊ ሓይልታት ሙኝኑ ሓቢሮምና አለዉ። እዞም ሓይልታት እዚኦም ገለ ሸነኽ ናይቲ ኤርትራዊ ተቃዋሚ ደንበ ኢዮም። ደንበ ተቃዋሚ ነጉዳይ ትግራይን ወያኔን ብዝርከኒ አብ ክልተ ይኸፈል። 1. ነጻ ኤርትራዊ ሓይልታት ተቃውሞ፣ 2. ሰዓብቲ ወይ ምእዙዛት ወያኔ ዝኾኑ ኤርትራውያን።

5.

እቶም ካብ ወያኔ ነጻ ዝኾኑ ምንቅስቃሳት ትርጉም ኮንፈደራሽን እንተድኣ ተረዲኡዎም ኮንፈደራላዊ ዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን ክቐበሉ ጸገም ዘለዎም ኣይከኑን። ኮንፈደራሽን ንሉዓላውነትን ነጻነትን ክልቲኦን ሃገራት ኣኸቢሩ ንኸልቲኦን ሃገራት ብኹሉ መንገዲ ዘርብሕ ሙኝኑ ስለዝፈልጡ ንጥቕሚ ኤርትራ ኢሎም ክድግፍዎዮም።

እቶም ሰዓብቲ ወያኔ ዝኾኑ ውድባትን ምንቅስቃሳትን ብዝተፈላለዩ መልክዕ ንመደባት ወያኔ ብዘገልግል ሜላታት ዝዋስኡ ኢዮም። ኮንፈደራላዊ ዝምድና ኤርትራን ኢትዮጵያን ኣሰር ወያኔ ተኸቲሎም ፈጺሞም ዝቃወም ነገር’ዩ። እቲ ኩነታት እዞም ውድባትዚኦም ነቲ ትግራይ ረገጽብሊክ ምምስራት ዝብል ውጥን ተቐቢሎም ኢዮም ዘብል ኢዩ። ገለ ካድረታቶም እሞ ኸአ ኣዳዕዲያም እዞም ትግርኛ ንዛረብ ኤርትራውያን - ማለት ከበሳውያን - ተጋሩ ኢና ኢሎምዮም፤ ከይሓፈሩ!! እዚ ኣበሃህላዚ ነቲ ካልእ ዝቋንቋታቱ ብፍላይ ከአ ነቲ አብ ቆላታት ዝነብር አስላማዊ ህዝብና ኣባህሪ ካብ ኤርትራ ንኸፍለ ዝገብር’ዩ። ብሓጺሩ እዞም መደብ ትግራይ-ትግርኛ ተቐቢሎም ኤርትራ ንኸትጠፍእ - እንተወሓደ

ብውድዕነት- ዘገልግሉ ዘለዉ ዜጋታት ንኸድዓት ሃገር ዝዳረግ ገበን ይፍጽሙ ኣለዉ ማለት'ዩ።

ምስዚ ዝተተሓሓዘ ክጥቀስ ዘለዎ ካልእ ገበን ኣሎ። ሓያሎ ኤርትራውያን ውልቀሰባትን ጉጅለታትን ዕሙት ብዝኾኑ ኣራኣኢያ መራሕቲ ወያኔ ዝኣለምዎ መርዛም ሓሶት የቃልሑ ኣለዉ። ገሊኦም እሞ ኸኣ ተጋሩ ባዕላቶም እኳ ዘይብልዎ ንትግራይ ዘዕብን ዝምርቕን ጉዳም ቋንቋ ኣብ ማሕበራዊ መራኽቢ ብዙሃን (ሶሻል መድያ) ክድርጉሕዎ ሰሚዕና ሓኒኸና ኢና!! ገለ ካብኦም እኳ “ትግራይ ሉዓላዊት ሃገር” ኢያ ክሳብ ምባል በጺሖም ኢዮም። ሓደ ኣብ ፖለቲካ ዝነጥፍ ትግራዊይ ነዞም ሰዓብቲ ወያኔ ዝኾኑ ተቓዋሚ ኤርትራውያን “ኣቱም ኣርትፊሻል ተጋሩ”፣ “ልዕሊ ተጋሩ ትግራዊይ ሙኝን ሕስረት'ዩ”፣ ኢሊ ድሕሪ ምውቃስ፣ “ብደም ትግራዊይ ስልጣን ክትሕዙ” ትህቅኑ ኣለኹም ብምባል ኣኸቢዱ ከኒንዎም ኣሎ።

ፖለቲካዊ ዕድሎት ወይ ደስቲኒ ናይ ከምዚኦም ዝበሉ ኤርትራውያን ምስ ዕድሎት ወያኔ ዝተኣሳሰር'ዩ፣ ብፖለቲካዊ ኣዘራርባ፣ ብህይወት ዝጸንሑ ወያኔ ክሳብ ዘለዉ ጥራይ'ዩ።

እዞም ኤርትራውያንዚኦም ስለምንታይ ሕሉፍ ብዝኾኑ መጠን ንመደባትን ተግባራትን ወያኔ ብጸዕቂ ይዋፈሩሉ ኣለዉ? ኣነ ዘሃረብኩዎም ተዓዛቦ ነዚ ሕቶዚ ዝተፈላለየ - ገሊኡ ናይ ግምት - መልስታት ይህቡሉ። 5 ዓይነት ተዋፊርቲ ከምዘለዉ ይእምቱ። 1. ገለ ካብዞም ተዋፊርቲ “ተጋሩ ትግርኛ ዝሃረቡ ክርስትያን ብሙኝኖም ኣሕዋትና፣ ዓጽሙ-ሲጋናዮም፣ ስለዚ ክንድግፎም ኣሎና” ዝብሉ ጥቐዓት ዓሌታውነት ኢዮም። 2 ገለ ካልኦት ከኣ ህርፋን ገንዘብ ዘለዎም ብዝተፈላለየ መልክዕ ብወያኔ ዝምወሉ ኢዮም፣ 3. ገሊኦም ከኣ ከም ምንቅስቃሳት ንነዊሕ ጊዜ ምስ ወያኔ ምትእስሳር ዝነበሮም ኩይኖም፣ ካብ ወያኔ ክገላገሉ ስነ ኣእምሮአውን ካልእ ጸገማትን ዘለዎም'ዮም፣ ዳርጋ ኩሎም ንወያኔ ዘይተኣደነ ኣድናቕት ዘለዎም ኢዮም፣ ብዙሓት ካብኦም ወያኔ ንኹሉ ምንቅስቃሳት ኢትዮጵያ ዘሸነፈ ዘይሰዓር ሓይሊ'ዩ ኢሎም ዝኣምኑ'ዮም፣ ንፖለቲካውን ወተሃደራውን ስነ-ፍልጠት ብዝርኢ ዘለዎም ትሕዝቶ ቁንጽብ ይመስል። 4. እቶም ራብዓይ ከኣ ስቲራት ኣገልገልቲ ምዕራባውያን መንግስታት ኢዮም፣ ወያኔ ምስ ኣመሪካን ካልኦት ምዕራባውያን መንግስታትን ጽቡቕ ርክብ ክሳብ ዝሃለዎም ጊዜ እዞም ተዋፊርቲዚኦም ንወያኔ ክድግፉ'ዮም፣ እቶም 5ይን መወዳእታን ከኣ መንግስቲ ኢሳያስ ንኤርትራውያን ይጭቁን ኣሎ ጥራይ ዘይኩነ ንተጋሩ እውን ከም ህዝቢ ንኸጠፍኡ ወተሃደራዊ ኣስተዋጽኦ ይገብር ስለዘሎ ምስ ወያኔ ሓቢርና ክንወቕዎን ካብ ስልጣን ከነባርሮን ፍትሓዊ'ዩ ዝብሉ'ዮም። እዛ ነጥቢዚኣ ቁሩብ ምዝርዛራ ተድሊ'ዩ።

ንሓደ ህዝቢ ምጽናት (ጀኖሳይድ) ከቢድ ወንጀል'ዩ። እቲ ሕቶ ግን እዚ ወንጀል'ዚ ኣብ ልዕሊ ተጋሩ ተፈጸሙ ድዩ ዝብል'ዩ። ተጣበቕቲ ሰብኣዊ መሰላት፣ ሽሕ'ኳ ገለ ገበናት ከምዝተፈጸመ እንተኣመኑ፣ ንህዝቢ ትግራይ ሱሩ-መሰረቱ ንምጥፋእ ዕጡቕ ዘመተ ይካየድ ኣሎ ንዝብል ክሲ ዝድግፍ መርትዖ ከምዘይተረኸበ መስኪሮም ኣለዉ። ኣምነስቲ ኢንተርናሽናልን ሂደማን ራይትስ ዎችን ኣብዝፈነወዎ ናይ ሓባር ጸብጸብ ነዚ ምስክርነት'ዚ ሂደም ኣለዉ። ላዩቲቲያ ባደር ዝተባህለት ኣብ ሂደማን ራይትስ ዎች ናይ ጉዳያት ቀርኒ ኣፍሪቃ ዳይረክተር ነዚ ምስክርነት'ዚ ደጊማቶ'ላ። ነቲ ኩነታት ብስምዒት

ከይኩነስ ብርግኣት ዝተኸታተሉዎ ምሁራትን ጋዜጠኛታትን ተጋሩ ከም በዓል ፕሮፌሰር ሃረገ-ወይን አሰፋን ንላ ሄርሚላ አረጋውን ከይተረፉ ሓቅነት ናይዚ ክሰዚ ዘይተረጋገጸ ሙኃኑ ገሊጸን አለዋ። እዚ መሰረተ-አልቦ ዝኹነ ክሲ ውግእ ንኸቐጽልን መንእሰይ ትግራይ መመሊሱ ንኸሃልቕን ጥራይ ኢዩ ዘገልግል ዘሎ። -

እቲ መንግስቲ ኢሳያስ ጸረዲሞክራሲ ኢዩ'ሞ ምስ ወያኔ ተሓባቢርና ከነልግሶ ፍትሓዊዩ ዝበል ነጥቢ በዚ እዋንዚ ግጥይ ይመስለኒ። ዲሞክራሲ መታን ክሰፍን ቅድመ-ዝአገረ ሃገር ክትህሉ አለዋ። መንግስቲ ኢሳያስ ጸረዲሞክራሲ ሙኃኑ ኩላትና ንፈልጦ ነገር'ዩ፤ ንኤርትራ ዝጸባእ ዕላማ ካብዘይብሎም ሓይልታት ሓገዝ ረኽብካ ከተልግሶ ፍትሓውን ቅቡልን'ዩ። ወያኔ ግን ንኤርትራ ፋሕ ብትን አቢሎም ከጥፍእዋ ኢዩ መደቦም። ምስ ወያኔ ኩንካ ንኤርትራ ምውቃዕ ነዛ ሃገር'ዚአ ንምጥፋእ ንዝግበር ዘይቅዱስ ጸዕሪ ምድጋፍ ማለት'ዩ። ብኻልእ አዘራርባ አብ'ዛ እዋንዚአ እቲ ቀዳማይ ጸላኢ እቲ ንኤርትራ ክበታትን ብተግባር ዝህንደድ ዘሎ መሪሕነት ወያኔ'ዩ፤ ምስ መንግስቲ ኢሳያስ ዘሎና ግርጭት አብዛ እዋንዚአ ካልኣዊ ኢዩ። እቲ ንኤርትራ ናይ ምብትታንን ምድምሳስን ሓደጋ ብዘየማትእ ምስአብቅፀ እቲ ምስ መንግስቲ ኢሳያስ ዘሎና ግርጭት እንደገና ቀዳማይ ክኸውን ይኸእል።

ትማሊ ዝበጽሓኒ ሓደ አገዳሲ ሓበሬታ አሎ። ምናልባት ብዙሓት ካባኻትኩም ሰሚዕኩሞ ትኹኑ። ቻይና ንቐርኒ አፍሪቃ ብዝርኢ አብ ፖሊሲአ አገዳሲ ለውጢ ንምግባር ትብገስ ዘላ ትመስል። አብ ቀርኒ አፍሪቃ ሰላም ሰፊኑ መስርሕ ምዕባለ መታን ክዓብን ክዕወትን ብተበግሶ ናይ ቻይና ሓደ ጉባኤ ሰላም ብ20-21 ሰነ - ማለት፡ ድሕሪ 10 መዓልቲ፡ ክግበር'ዩ። ከምዚ ዓይነት ገባኤ ንፈለማ እዋን'ዩ ዝውደብ ዘሎ። እቲ ጉባኤ አብ አዲስ አበባ'ዩ ዝኸውን፤ ሃገራት ቀርኒ አፍሪቃ ብመሉአን - እንኩላይ ኤርትራ - ክሳተፉ ኢዮን።

አፈኛታት ስርዓት ዋሺንግተን ነቲ ናይ ቻይና ተበግሶ የቋናጽብዎ አለዉ። ንአብነት ደደቢድ ሺን ገና ብኢጋኡ መደብ ቺና አይዕወትን'ዩ ኢሉ'ሎ። እዚ ሓደ መርኣያ ናይ'ቲ አቐዲመ ሓዲሽ ዝሒል ኩናት ኢለ ዝጠቐሰኩዎ ኢዩ። ካልእ አኼባ ከአ አብ ዋሺንግተን ዲ ሲ ሎሚ መዓልቲ ክካየድ'ዩ ሰሚዔ'ለኹ። አብ ዝመጽእ ዘሎ ሰሙናት ወይ አዋርሕ ምናልባት ገለ ምዕብልናታት ይመጽእ ይኸውን።

አብ መወዳእታ ነታ ቀንዲ መልእኽተይ ከስምረላ።

6.

ደጋጊመ ከምዝገለጽኩዎ ንኤርትራውያንን ኢትዮጵያውያንን ዘርብሓና በብእዋኑ ዝሕደስ ኮንፈደረሽን'ዩ። መስርሕ ኮንፈደረሽን ንኸጅመር ግን ሓደ ዘድሊ ነገር አሎ። ንሱ ኸአ ሰላምን ጥጥሕን ኢዩ። አብ ኢትዮጵያ ሰላም ንኸሰፍን ዓቢ ግደ ክህልዎ ዝግባእ መሪሕነት ወያኔ ሙኃኑ ብዙሓት ተዓዘብቲ ዝሰማማዕሉ ነጥቢ ኢዩ።

ምሰዚ ውግእ ብዝተተሓሓዘ ምኸንያት ትግራይ አመና ተጐዲአ ኢያ። ህዝቢ ትግራይ - ብሕልፊ መንእሰይ - ሃሊቁ'ዩ። አስታት 500፣000 ሰባት

ተቆቲሎም'ዮም ዝብል ጸብጸብ ኣሎ። ዓዲ ብኹሉ መዳያት ወዲቓ፡ መጻኢ ዕድላ ደቢኡ'ዩ። ብሰብብ ናይ'ቲ መሰል ትግራይ ይተሓሎ ዝብል ኣምሰሉ ጠለብ ህይወት ማእለያ ዘይብሉ ትግራዊ በሪሱ። በዚ ከቢድ ክሳራ'ዚ ብቐዳምነት ዝሕተቱ መራሕቲ ወያኔ ኢዮም።

ኣብ ውሽጢ ናይ ሓደ ዓመትን ፈረቓን ውግእ ክሳብ 500 000 ዝኣክል ህዝቢ ክጠፍእ ኣብ ታሪኽ ኢትዮጵያ ተራእዩ ዝፈልጥ ኣይመስለንን። ሕጂውን እቲ ህዝቢ ፈጺሙ ከይጸነተ ኸሎ ኣብ ትግራይ ጥራይ ከይከራከሩ ኣብ'ቲ ዞባ ነብሙሉኡ ሰላም ዝሰፍነሉን ህይወት ዳግም ዝጅምረሉን መስርሕ ንኸብገስ እናተተምነኹ መልእኽተይ እድምድም። ስለ ዝሰማዕኩምኒ ብዙሕ ኣመስግነኩም፡፡ የቐንየለይ።